

127

OCTUBRE
2011

ALTERNANÇA À LA RUSSE

Carmen Claudín directora d'investigació, CIDOB

Els rumors dels últims mesos s'han confirmat. Putin tornarà a ser president, després d'un "pacte de cavallers", ara tu, ara jo. Ja no farà falta perdre temps amb els analistes i amics russos discutint si Medvédev representava alguna cosa diferent, si tenia marge de maniobra real, si seria capaç de plantar cara a Putin presentant-se ell també a les eleccions presidencials. Aparentment, tot ha anat bé: Constitució respectada, canvi consensuat, estabilitat assegurada. Però si el ciutadà del carrer no sembla ni sorprès ni commogut per la notícia, els mitjans més liberals, els experts que es van creure de debò el discurs de la modernització, i molts alts càrrecs del Kremlin que van treballar per Medvédev, han percebut com un insult afegit a la humiliació sentir dir a Putin que el pacte estava segellat des del principi, la qual cosa significa que el mandat de Medvédev no hauria estat sinó una paròdia.

Putin pot constitucionalment aspirar a altres dos mandats, ara de sis anys, com estableix una llei signada per Medvédev en 2008, a l'inici de la seva presidència. Putin podria doncs ser president 12 anys més, amb els quals haurà acumulat gairebé 25 anys en el poder, dels quals quatre com a primer ministre. Diversos joves bloguers russos, calculant l'edat que tindran llavors, conclouen que hauran passat la majoria de la seva vida adulta sense haver conegut una alternativa real.

Aclarit ara en quines mans seguirà el futur immediat de Rússia -i per tant, a molts efectes, també el nostre, el dels europeus-, els analistes comencen ja a discutir sobre quin Putin ens trobarem en 2012 i què farà una vegada hagi tornat a la casella de la qual va sortir per poc temps i que no va deixar mai de controlar. No és que Rússia hagi canviat substancialment en els quatre anys transcorreguts ni que el suport popular a la seva persona hagi baixat de forma notable. Més aviat al contrari, el problema precisament és que la situació del país no ha canviat, o sigui, no ha millorat, estructuralment. Els dotze anys de l'era Putin presenten un balanç poc encoratjador: un capitalisme monopolitzat per un Estat que no necessita rendir comptes, unes institucions nominals -en particular la Justícia-, una corrupció omnipresent i unes relacions governant / governat gairebé feudals. Entre tantes incerteses, allò que és segur és que la modernitat trigarà a arribar. Després de la brillantor del creixement econòmic rus que els recursos energètics han propiciat, i malgrat els 110 dòlars del barril de Brent, el concepte que ara sona amb força a Moscou és estancament.

Què es pot esperar d'aquesta caricatura d'alternança? Destacats experts, com Fyodor Lukyanov, editor de *Russia in Global Affairs*, o Andrew Kuchins, del *Center for Strategic and International Studies*, de Washington, coincideixen a considerar que la política exterior russa no sofrirà cap canvi significatiu. En política interior és on tots els interrogants queden oberts i, de moment, res permet pensar que Putin no seguirà fent el mateix, és a dir, *business as usual*. És cert que els índexs de satisfacció segueixen tranquil·litzadors per al poder i que el nivell de vida de la gent ha progressat, la qual cosa, sumat a l'ordre, conforma la base del pacte social del que es beneficia Putin. Però s'està estenent l'opinió entre experts polítics i econòmics que la fórmula Putin arribarà a mitjà termini a un esgotament crític.

Rússia s'enorgulleix d'estar entre els astres ascendent dels països BRIC però un nombre creixent d'economistes, russos i estrangers, considera que la comparació en termes de ritme de creixement, productivitat i seguretat de les inversions, per no esmentar la seva crisi demogràfica, deixa a Rússia molt enrere respecte a Brasil, Índia i Xina. Serguéi Guríev, un dels joves economistes russos més brillants, rector de la Nova Escola Econòmica, estima que Rússia necessita un nou model de creixement i que el desenvolupament actual del país està més o menys al nivell que estava Corea del Sud a finals dels noranta, però sense la fortalesa institucional que aquesta ja tenia llavors. Un altre destacat economista, Vladislav Inozemtsev, director del Centre per a Estudis Postindustrials de Moscou, recorda que a Rússia, en mitjana, un quilòmetre de carretera asfaltada costa tres vegades més que a Europa occidental, o que uns 49.000 treballadors en la indústria del ciment del país van produir, l'any 2008, 40 milions de tones de ciment enfront dels 279 milions de tones produïdes per 52.000 treballadors en la UE.

El descontentament és encara feble a Rússia, o almenys poca gent diu en l'enquestes d'opinió que estaria disposada a sortir al carrer a manifestar-ho. Però tots els estudis sociològics russos assenyalen que l'estabilitat social dista de ser ferma. Un dels majors problemes per a Putin pot provenir de la mateixa classe mitjana que ha sorgit a l'aixopluc del creixement dels últims anys quan aquesta es cansa de no tenir vies reals d'expressar políticament les seves preferències. A la fi de febrer d'aquest any, un nodrit grup d'intel·lectuals, analistes polítics, empresaris i periodistes, d'un ampli espectre polític, inclosa gent propera al poder, van enviar al president Medvédev una carta oberta en la qual demanaven un canvi profund -si és que ja no era massa tard- del curs seguit per Rússia: "la injustícia, la corrupció i la mentida, han portat al país a l'aïllament moral." Vint anys enrere va ser la combinació d'una profunda pèrdua de legitimitat amb un llarg estancament econòmic el que va fer que la URSS s'anés en orris. L'actual sistema polític a Rússia, batejat com a "democràcia sobirana", manté uns marges de llibertat abans inexistents però se sosté sobre una enginyeria política -alternança "de disseny", pluralisme prefabricat, mitjans controlats, eleccions de cara a la galeria- l'obsolescència que només pot ser útil a estratègies alienes als interessos generals d'una societat. Avui el país està probablement encara lluny d'un escenari com el de les revoltes al món àrab, però a Rússia -com allí i com fa vint anys- el factor determinant serà la qüestió de la legitimitat.